

הכנסות המדינה ממסים ואגרות^{1,2}

עיקרי הדברים

- בעקבות המשבר העולמי וההאטה בצמיחה בישראל במחצית השנייה של שנת 2008 ובתחילת שנת 2009, ירדה גביית המסים והגיעה לשפל בחודש מרץ 2009. מנקודת השפל ועם חידוש הצמיחה, עלתה הגבייה בקצב שנתי ריאלי³ של 8% (בשיעורים אחידים)⁴ עד חודש ינואר 2011. במהלך שנת 2011 המגמה השתנתה והגבייה ירדה בקצב שנתי של 3% ורק לקראת סוף שנת 2011 חזרה הגבייה למגמת עלייה. מסוף שנת 2011 ועד חודש יוני 2015⁵, עולה הגבייה בקצב שנתי ממוצע של 5%.
- מרבעון ראשון של שנת 2008 לרבעון ראשון של שנת 2015 (תקופה של 7 שנים המאופיינת במיתון, שפל והתאוששות), עלו המסים (בשיעורים אחידים) בקצב ריאלי שנתי ממוצע של 1.9%, בעוד שהתוצר גדל בקצב שנתי ממוצע של 3.3%. לעומת זאת, במחזור הקודם, מרבעון ראשון של שנת 2001 לרבעון ראשון של שנת 2008, המסים גדלו בקצב דומה לקצב גידול התוצר – כ-3.3%. גמישות המסים ביחס לתוצר ירדה איפוא מ-1 במחזור הקודם ל-0.55 במחזור הנוכחי.
- אם נתרגם את הפיגור של גביית המסים לעומת קצב צמיחת התוצר בשבע השנים האחרונות, נקבל "חוסר" גבייה של 25 מיליארד ₪. הגבייה אומנם גדלה בקצב של 5% בשנים 2012-2015, אך לא התאוששה מהירידות שהיו בשנת 2008 ובשנת 2011.
- הדשדוש בגבייה בשנים 2011-2012 הביא לפער משמעותי לעומת תחזית התקציב לשנת 2012 ואילץ את הממשלה להעלות את שיעור המס כבר במהלך שנת 2012, ושוב בשנת 2013, על מנת להקטין את היקף החריגה בגירעון התקציבי. בשנתיים אלו, נוספו מסים בהיקף של 1.4 אחוזי תוצר (בעיקר העלאת שיעור המע"מ מ-16% ל-18%, אך גם העלאת מס הכנסה על יחידים וחברות וכן העלאת המס על טבק ואלכוהול).

» כתב: אבי לבון, סגן בכיר לממונה על הכנסות המדינה.

1 כל נתוני החשבונאות הלאומית בדוח זה הם לפי ה-SNA08, בעוד שבדוח המינהל הקודם לשנים 2011-2012, נתוני החשבונאות הלאומית היו לפי ה-SNA93. אומדני התמ"ג על פי ה-SNA08 גבוהים יותר מאומדני התמ"ג על פי ה-SNA93, כך שאומדני נטל המס בדוח זה נמוכים מאלה שפורסמו בדוח הקודם.

2 הכנסות המדינה ממסים כוללות את המסים הנגבים על ידי רשות המסים בישראל ("מסים ישירים" – מס הכנסה, מסים על הוצאות שכר ומיסי נדל"ן, ו"מסים עקיפים" – מע"מ, מכס, מס קנייה ומס בולים), למעט מע"מ על יבוא ביטחוני, וכן את האגרות והקנסות הנגבים על ידי משרדי הממשלה. גביית המוסד לביטוח לאומי והרשויות המקומיות לא כלולות בפרק זה. להכנסות ממסים של הממשלה הרחבה, ראה פרק ג'.

3 השינוי הריאלי בגביית המסים הוא השינוי הנומינלי בניכוי השינוי במדד המחירים לצרכן.

4 בשיעורים אחידים – דהיינו בניכוי שינויי חקיקה והפרשי עיתוי.

5 זהו הנתון האחרון בעת כתיבת פרק זה.

ההכנסות ממסים ב"שיעורים אחידים"

בשנת 2014 הסתכמו הכנסות המדינה ממסים בכ-254.6 מיליארד ש"ח.⁶ זהו גידול ריאלי של כ-5.3% לעומת שנת 2013 (ראה לוח א-1).

גביית המסים, על פי הגדרות התקציב, היא לאחר העברה לקרן פיצויים. מעבר להעברות שוטפות לקרן, מועברים מידי פעם ובאופן חריג סכומים משמעותיים. כמו כן נתוני הגבייה מושפעים משינויי חקיקה, מהפרשי עיתוי ומגבייה בעלת אופי חד פעמי. כדי לעמוד על ביצועי מערכת המס יש לנטרל את ההשפעות של רעשים אלו ולנתח את הגבייה "בשיעורים אחידים".

העברות חריגות לקרן פיצויים

על פי סעיף 2א(א) לחוק מס רכוש וקרן פיצויים, מופרשים מדי שנה חלק מההכנסות ממס רכוש וממס רכישה ומועברים לקרן פיצויים למימון פיצויים על נזקי מלחמה. העברות אלו, בניכוי התשלומים לפיצויים באותה שנה, מסווגות בתקציב הממשלה כהכנסות שלא ממסים ואילו ההכנסות ממסים מוצגות בניכוי העברות לקרן. הסדר זה מקטין את ההיקפים של ההוצאות ושל ההכנסות של הממשלה, אך לא משנה את גובה הגירעון.

כמו כן, ניכוי ההעברות השוטפות לקרן פיצויים אינו משבש באופן ניכר את הניתוח של סדרת המסים.

אולם, מעבר להעברות שוטפות לקרן, מועברים, כאמור, מידי פעם ובאופן חריג סכומים משמעותיים. למשל, בשל מלחמת לבנון השנייה בקיץ 2006 והעלייה החדה בנזקי מלחמה, הוחלט על העברה חריגה נוספת לקרן של כ-2.2 מיליארד ש"ח ושל כ-0.2 מיליארד ש"ח, בשנים 2006 ו-2007, בהתאמה. גם בשנת 2010 הוחלט על העברת סכום חריג של 0.8 מיליארד ₪.

כדי לשמור על נתוני גבייה ברי השוואה עם שנים קודמות, מוצגים כאן נתוני גבייה לפני ההעברות החריגות.

שינויי חקיקה

שינויי החקיקה שנכנסו לתוקף בשנת 2014 וכן השינויים שבוצעו במהלך שנת 2013 והשפיעו על שנה מלאה רק בשנת 2014, הוסיפו לגבייה של שנת 2014 סכום של כ-0.7 מיליארד ש"ח לעומת שנת 2013 - הפחתה של 2.4 מיליארד ₪ במסים ישירים והוספה של 3.1 מיליארד ₪ במסים עקיפים, בעוד שלשינויי החקיקה נטו הייתה השפעה זניחה על ההכנסות מאגרות.

התוספת של 0.7 מיליארד ₪ בגין שינויי חקיקה בשנת 2014, באה בהמשך לתוספת שיא של כ-12.7 מיליארד ₪ בשנת 2013 לעומת שנת 2012.

בין שינויי החקיקה, יש לציין את סוגית "הרווחים הכלואים" - חברות במסלול החלופי, נהנו בעבר, על פי חוק עידוד השקעות הון, מדחיית תשלום מס חברות עד מועד חלוקת הדיבידנד. במועד זה התחייבו בתשלום מס חברות מלא (וכן בתשלום מס על דיבידנד). כתוצאה מכך חברות נמנעו מלחלק דיבידנד וכך נוצרה תופעת "הרווחים הכלואים". בנובמבר 2012 ובמשך שנה נפתחה בפני חברות אלו אפשרות "לשחרר" את הרווחים

6 כל הנתונים הם במחירים שוטפים, אלא אם כן צוין אחרת.

במס מופחת וכתוצאה מכך, נגבה סכום כולל של 4.5 מיליארד ₪ - 0.1 מיליארד ש"ח בשנת 2012 וב-4.4 מיליארד ₪ בשנת 2013. סעיף זה נרשם בשינויי חקיקה, כדלהלן: תוספת של 0.1 מיליארד ₪ בשנת 2012 לעומת שנת 2011, תוספת של 4.3 מיליארד ₪ בשנת 2013 לעומת שנת 2012 והפחתה של 4.4 מיליארד ₪ בשנת 2014 לעומת שנת 2013.

בניכוי השפעת הגבייה מרווחים כלואים, שינויי החקיקה הוסיפו איפוא 5.1 מיליארד ₪ בשנת 2014, בהמשך לתוספת של 8.4 מיליארד ₪ בשנת 2013. רוב התוספות נובעות מהעלאת שיעורי המע"מ, מס חברות ומס הכנסה על יחידים.

הפרשי עיתוי

בשנת 2012 נוסף גורם ייחודי והוא השפעת העלאת שיעור המס על הכנסות מהון ב-2012.1, מ-20% ל-25% (ומ-25% ל-30% לבעל עניין מהותי). כתוצאה מכך וכדי ליהנות מהשיעור המופחת, הוקדמה חלוקת דיבידנדים בהיקף גדול בסוף 2011. על פי הערכה עדכנית, פעולה זו הביאה לתוספת גבייה של כ-3.7 מיליארד ₪ בחודש ינואר 2012 אך מאידך גרמה לירידה בגבייה של כ-1.7 מיליארד ₪ במהלך יתרת שנת 2012 (ולירידה נוספת בשנים הבאות). לכן הקדמת חלוקת הדיבידנד הגדילה, על פי האומדן, את גביית המסים בשנת 2012 בסכום נטו של כ-2 מיליארד ₪ והפחיתה לאחר מכן את הגבייה, כדלהלן: 1.5 מיליארד ₪ בשנת 2013, 1.0 מיליארד ₪ בשנת 2014 ו-0.3 מיליארד ₪ בשנת 2015.

גבייה חריגה ובעלת אופי חד פעמי

הכנסות אלה כוללות הכנסות בהיקף של מעל 0.5 מיליארד ₪ ממכירת חברות גדולות (כגון ישקר, וויז ובד"ן).

סיכום – גבייה בשיעורים אחידים

על פי נתונים מקוריים, גדלה, כאמור, גביית המסים בשיעור ריאלי של 5.3% בשנת 2014 לעומת שנת 2013. אולם, על פי הנתונים בשיעורים אחידים, דהיינו בניכוי "רעשים" כגון שינויי חקיקה, הפרשי עיתוי וגבייה חריגה, גדלה הגבייה בשיעור ריאלי של 5.6%.

ההבדל בשיעורי השינוי בין שתי ההגדרות אומנם קטן בשנת 2014, אך הוא משמעותי בשנים אחרות. לדוגמה, בשנת 2013, הצביעו הנתונים המקוריים על עלייה ריאלית של 8.7%, לעומת השנה הקודמת, אך הישג זה נבע משינויי חקיקה ומגבייה חריגה בעלת אופי חד פעמי, שכן, על פי נתונים בשיעורים אחידים, גדלה הגבייה בשיעור ריאלי של 2.8% בלבד.

כדי לעמוד על ביצועי מערכת המס, בהתחשב בשינויים בפעילות הכלכלית, מציג לוח א-1 השוואה בין שני שיעורי שינוי נומינליים – האחד של גביית המסים בשיעורים אחידים והשני של התמ"ג. בשנת 2014 גדלה הגבייה בשיעור נומינלי של 6.2% לעומת שנת 2013, שיעור מהיר יותר משיעור הגידול של 3.7% בתמ"ג. בשנה זו, גדלו המסים ב-2.4% מעל הגידול בתמ"ג, בעוד שבשנים 2012-2013 פיגרו המסים ב-6.6% מתחת לגידול בתמ"ג.

לסיכום של שבע השנים האחרונות (2008 עד 2014), נראה שהמסים פיגרו אחרי הגידול בתוצר בכ-14%. הגבייה בשנת 2014 (בשיעורים אחידים) גבוהה נומינלית בכ-

30% מהגבייה בשיא הקודם של שנת 2007. באותה תקופה עלה התוצר בשיעור נומינלי של כ-50%. יש להזכיר כי המסים מוטלים על פעילות שוטפת (התוצר, בקירוב) אך גם על הכנסות הוניות ועל מחזור עסקאות שיתכן שצמחו בקצב איטי יותר מהתוצר.

נטל המס ותמהיל המס

משקל הכנסות המדינה ממסים כאחוז מהתמ"ג הגיע בשנת 2014 ל-23.4 אחוזי תמ"ג – עלייה מצטברת של 1.4 אחוזי תוצר לעומת השפל של שנת 2012 אך עדיין נמוך ב-2.9 אחוזי תוצר לעומת 26.3 אחוזי תוצר, בשיא המחזור הקודם, בשנת 2007.

בשיעורי מס אחידים, משקל הכנסות המדינה ממסים כאחוז מהתמ"ג בשנת 2014 עמד על 23.3 אחוזי תוצר.⁷ נטל המס בשנת 2014 גבוה אומנם ב-0.5 אחוזי תוצר לעומת שנת 2013, אך הוא נמוך מכל אחת מ-13 השנים שקדמו לה. נטל המס בשנת 2014 נמוך ב-3.8 אחוזי תוצר לעומת השיא הקודם של שנת 2007, הוא נמוך ב-1.2 אחוזי תוצר לעומת הממוצע בשנים 2000-2014, ואף נמוך ב-0.4 אחוזי תוצר מהשפל של שנת 2009. ניתן לומר, שאחרי הנפילה החדה בשנים 2008-2009, בעת המשבר העולמי, לא הייתה התאוששות ממשית בנטל המס (ראה תרשים א-1).

במהלך העשור האחרון, ובהשפעת שינויי החקיקה, שונה תמהיל המסים – משקל המסים הישירים⁸ מסך המסים הממשלתיים עמד בממוצע על 55% בשנים 1995-2002 וירד עד לשנת 2010 ב-7 נקודות האחוז על חשבון משקל המסים העקיפים (ראה תרשים א-2). לדוגמה משקל מס הכנסה על יחידים ירד ב-9 נקודות האחוז ולעומת זאת עלו משקלות המע"מ ומס דלק ב-4 נקודות האחוז כל אחד. מסים ישירים פוגעים יותר בצמיחה כך ששינוי התמהיל עשוי היה להאיץ את שיעור הצמיחה במשק,⁹ אך במחיר אפשרי של פגיעה בפרוגרסיביות מערכת המס. בשנת 2011, סוגיית הרכב המסים עלתה במחאה החברתית. וועדת טרכטנברג שמונתה בעקבות המחאה המליצה על שינויים בשיעורי המס כך שיעלה משקלו של המס הישיר. בהמשך, שיעור המסים הישירים אומנם עלה, אך לא באופן משמעותי ובשנת 2014 שיעור זה עמד על 49%.

תרשים א-3 מציג את מקורות המסים העיקריים בישראל:

מע"מ - בשנת 2014, היווה מע"מ עוסקים מקור ל-34% מכלל הכנסות המדינה ממסים. אם נוסיף לכך את המע"מ המוטל על מלכ"ר (על שכר) ואת המע"מ על המגזר הפיננסי (על שכר ועל רווח), יתברר שהמע"מ לסוגיו הוא מקור ל-40% מכלל הכנסות ממסים.

מס הכנסה - באותה שנה, משקלו של מס הכנסה עמד אף הוא על 40%, לפי הפירוט הבא: 24% ממס הכנסה על יחידים, 13% ממס חברות (לא כולל מע"מ פיננסי על רווח) ו-3% מניכויים משוק ההון וממס על דיבידנד.

7 בשנת 2014, הפרש בין הנתון המקורי של נטל המס לנתון בשיעורים אחידים נובע מניכוי הפרשי עיתוי בגין הקדמת דיבידנדים של 1 מיליארד ש"ח, שהם 0.1 אחוז תוצר.

8 החלוקה בין מסים ישירים למסים עקיפים בפרק זה חופפת את החלוקה המנהלית הישנה בין אגף מס הכנסה ומיסוי מקרקעין ואגף מע"מ, טרם איחודם לרשות המסים בישראל. לפירוט נוסף ראה פרק יח'.

9 Arnold, J. (2008), "Do Tax Structures Affect Aggregate Economic Growth?: Empirical Evidence from a Panel of OECD Countries", OECD Economics Department Working Papers, No. 643

מסים אחרים - משקל שאר המסים הסתכם ב-20% - 7% מבלו על דלקים (כולל מס קניה על יבוא דלקים), 4% ממס קניה על כלי רכב, 3% ממסי נדל"ן, 2% ממסי טבק, 2% מאגרות, 1% ממכס ועוד 1% ממס קניה על אלכוהול, טלפונים סלולריים ומוצרי אלקטרוניקה.

לוח א-1

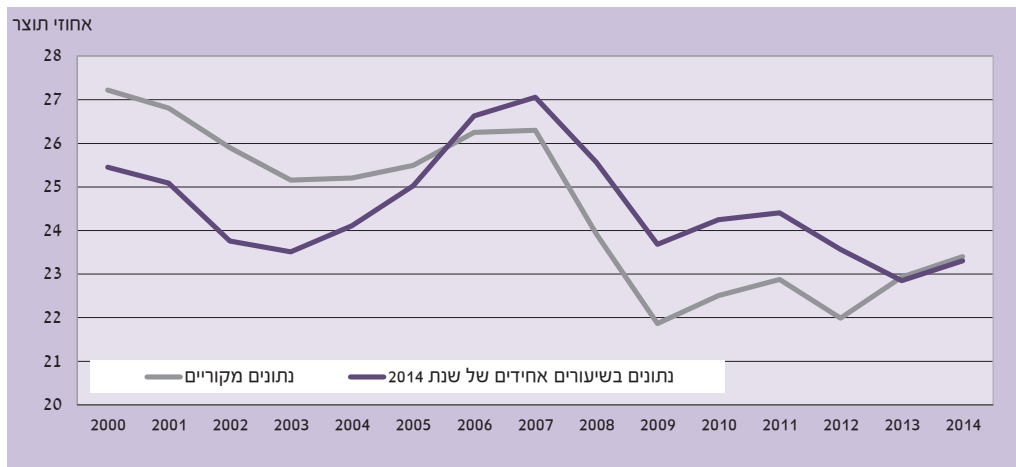
סיכום: שיעורי שינוי בגבייה, לפי הגדרות שונות

2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	
הכנסות המדינה ממסים, במיליוני ש"ח, מחירים שוטפים							
254,618	240,576	18,090	11,512	95,164	77,507	183,603	נתונים מקוריים, לפי ביצוע תקציב
		-	-	800	-	-	העברה חריגה לקרן פיצויים
254,618	240,576	218,090	211,512	195,964	177,507	183,603	נתונים מקוריים, ללא העברה חריגה לקרן פיצויים
710	12,650	1,500	1,490	670	-410	-6,820	שינוי חקיקה (לעומת שנה קודמת)
-1,000	-1,500	2,000	-	-	-	-	הפרשי עיתוי
2,020	3,840	-	-	-	-	-	גבייה חד פעמי
אחוז השינוי הריאלי בהכנסות המדינה ממסים							
5.3	8.7	1.4	4.3	7.5	-6.4	-8.0	נתונים מקוריים, ללא העברה חריגה לקרן פיצויים
4.8	4.6	-0.2	3.6	7.1	-6.2	-4.6	הגבייה בניכוי שינוי חקיקה והפרשי עיתוי
5.6	2.8	-0.2	3.6	7.1	-6.2	-3.6	הגבייה בניכוי שינוי חקיקה, הפרשי עיתוי והכנסות חד פעמיות
אחוז השינוי הנומינלי							
6.2	4.4	1.5	7.2	10.0	-3.1	0.9	הגבייה בניכוי שינוי חקיקה ובניכוי הכנסות חד פעמיות
3.7	5.8	7.3	6.2	7.3	5.8	5.8	התמ"ג
2.3	-1.3	-5.4	0.9	2.6	-8.4	-4.6	גבייה לעומת תמ"ג

מקור: מינהל הכנסות המדינה.

תרשים א-1:

נטל המס הממשלתי - נתונים מקוריים ומתואמים לשיעורי המס של שנת 2014 (כאחוז מהתמ"ג)

מקור: מינהל הכנסות המדינה.

תרשים א-2:

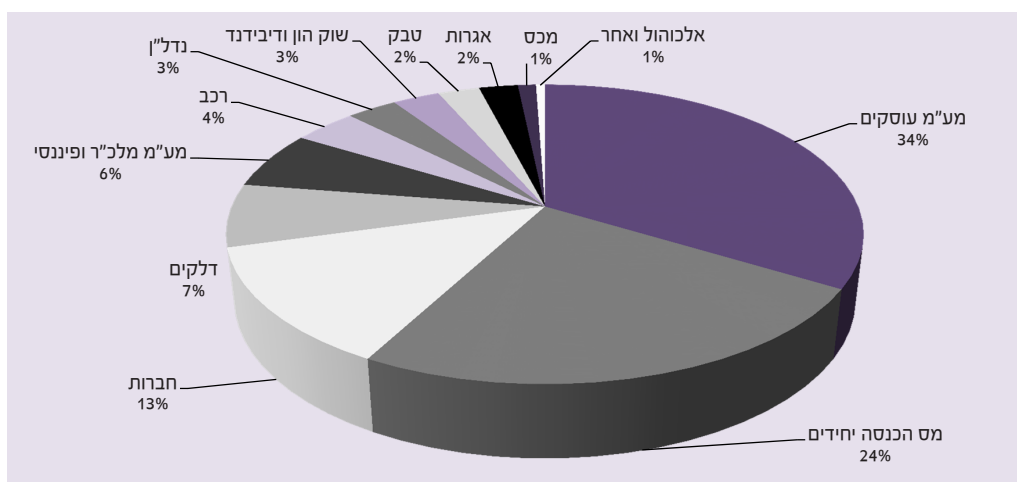
משקל המסים הישירים כאחוז מסך המסים הממשלתיים

מקור: מינהל הכנסות המדינה.

תרשים א-3:

הרכב הכנסות המדינה ממסים, בשנת 2014 (באחוזים)

לוח א-2 :

הכנסות המדינה ממסים ומתשלומי חובה¹: 2010-2014
גבייה בפועל (במיליוני ש"ח)

2014	2013	2012	2011	2010	
254,618	240,576	218,090	211,512	195,964	סה"כ (א+ב+ג)
125,121	120,167	107,218	103,304	94,080	א. מסים ישירים (1+2+3+4)
104,881	101,825	91,148	86,284	78,101	1. מס הכנסה
39,863	37,311	34,947	34,239	31,878	שכירים
34,957	36,639	27,054	27,636	23,113	חברות
12,656	10,853	10,115	9,049	8,055	עצמאים
10,136	9,491	8,877	8,672	8,117	מנהלי חברות
7,269	7,531	10,155	6,688	6,938	ניכויים משוק ההון ודיבידנד
13,550	12,800	11,900	10,950	10,280	2. מסים על הוצאות שכר
379	390	380	360	320	מס מעסיקים
10,565	9,540	8,940	8,140	7,650	מע"מ מלכ"ר
2,606	2,870	2,580	2,450	2,310	מע"מ מוסדות כספיים
7,778	7,148	5,885	7,303	6,553	3. מיסי נדל"ן
95	59	57	81	48	מס רכוש
4,969	4,513	3,722	4,126	4,024	מס רכישה
2,704	2,557	2,104	3,076	2,454	מס שבח
10	19	2	20	27	מס מכירה
-1,088	-1,606	-1,715	-1,233	-854	4. התאמות להגדרות התקציב ²
123,478	114,475	105,424	102,979	96,736	ב. מסים עקיפים (1+2+3)
85,705	79,656	71,037	68,754	64,126	1. מע"מ
20,278	17,682	17,636	18,001	16,842	2. כלל המסים על הייבוא
2,784	2,306	2,551	2,920	2,696	מכס
17,494	15,376	15,085	15,081	14,146	מס קניה על הייבוא
17,495	17,137	16,751	16,224	15,768	3. כלל המסים המקומיים
394	456	305	307	291	מס קניה מקומי
16,362	15,877	15,627	15,118	14,637	מס דלק
739	811	819	792	820	מס טבק
-	-7	-	7	20	מס בולים
6,019	5,934	5,448	5,229	5,148	ג. אגרות

מקור: מינהל הכנסות המדינה.

הערות ללוח:

- (1) ללא מע"מ על ייבוא ביטחוני.
- (2) הפרשה רגילה ממס רכוש וממס רכישה לקרן פיצויים והפרשי עיתוי בגבייה ממשרדי ממשלה דרך סילוקין. הנתון בשנת 2010 הוא לפני הפרשה מיוחדת של 0.8 מיליארד ש"ח לקרן פיצויים.

לוח א-3 :

הכנסות המדינה ממסים ומתשלומי חובה¹: 2014-2011
 שיעור שינוי ריאלי², שנה לעומת שנה קודמת (באחוזים)

נתונים בניכוי שינויי חקיקה והפרשי עיתוי		נתונים מקוריים				
2014	2013	2014	2013	2012	2011	
4.8	4.6	5.3	8.7	1.4	4.3	סה"כ (א+ב+ג)
5.1	8.6	3.6	10.4	2.0	6.1	א. מסים ישירים (4+3+2+1)
4.7	8.2	2.5	10.0	3.9	6.8	1. מס הכנסה
4.4	3.2	6.3	5.2	0.4	3.8	שכירים
5.3	18.7	-5.0	33.4	-3.7	15.6	חברות
14.4	2.8	16.1	5.7	9.9	8.6	עצמאים
5.5	0.9	6.3	5.3	0.6	3.3	מנהלי חברות
-9.4	9.1	-3.9	-27.0	49.3	-6.8	ניכויים משוק ההון ודיבידנד
5.0	4.6	5.4	5.9	6.9	3.0	2. מסים על הוצאות שכר
-3.3	1.1	-3.3	1.1	3.8	8.7	מס מעסיקים
10.2	5.1	10.2	5.1	8.0	2.9	מע"מ מלכ"ר
-11.4	3.5	-9.6	9.6	3.5	2.5	מע"מ מוסדות כספיים
3.3	19.3	8.3	19.6	-20.8	7.7	3. מיסי נדל"ן
						מס רכוש
3.0	18.9	9.6	19.4	-11.3	-0.9	מס רכישה
2.9	19.7	5.2	19.7	-32.7	21.2	מס שבח
						מס מכירה
						4. התאמות להגדרות התקציב ³
4.7	0.4	7.4	7.0	0.7	2.9	ב. מסים עקיפים (3+2+1)
4.3	2.8	7.1	10.4	1.6	3.6	1. מע"מ
9.7	-7.4	14.1	-1.2	-3.7	3.3	2. כלל המסים על הייבוא
16.7	-6.3	20.2	-11.0	-14.1	4.7	מכס
8.7	-7.6	13.2	0.4	-1.7	3.1	מס קניה על הייבוא
1.3	-1.7	1.6	0.8	1.5	-0.5	3. כלל המסים המקומיים
-16.2	11.7	-14.0	47.3	-2.3	2.0	מס קניה מקומי
2.6	-0.9	2.6	0.1	1.6	-0.2	מס דלק
-14.2	-20.5	-9.3	-2.5	1.7	-6.6	מס טבק
						מס בולים
1.0	7.3	1.0	7.3	2.4	-1.8	ג. אגרות

מקור: מינהל הכנסות המדינה.

הערות ללוח:

(1) ללא מע"מ על ייבוא ביטחוני.

(2) בניכוי השינוי במדד המחירים לצרכן.

(3) הפרשה ממס רכוש וממס רכישה לקרן פיצויים והפרשי עיתוי בגבייה ממשרדי ממשלה דרך סילוקין.

לוח א-4 :

הכנסות המדינה ממסים ומתשלומי חובה¹: 2010-2014
גבייה כאחוז מהתמ"ג (באחוזים)

2014	2013	2012	2011	2010	
23.4	22.9	22.0	22.9	22.5	סה"כ (א+ב+ג)
11.5	11.5	10.8	11.2	10.8	א. מסים ישירים (1+2+3+4)
9.6	9.7	9.2	9.3	9.0	1. מס הכנסה
3.7	3.6	3.5	3.7	3.7	שכירים
3.2	3.5	2.7	3.0	2.7	חברות
1.2	1.0	1.0	1.0	0.9	עצמאים
0.9	0.9	0.9	0.9	0.9	מנהלי חברות
0.7	0.7	1.0	0.7	0.8	ניכויים משוק ההון ודיבידנד
1.2	1.2	1.2	1.2	1.2	2. מסים על הוצאות שכר
0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	מס מעסיקים
1.0	0.9	0.9	0.9	0.9	מע"מ מלכ"ר
0.2	0.3	0.3	0.3	0.3	מע"מ מוסדות כספיים
0.7	0.7	0.6	0.8	0.8	3. מיסי נדל"ן
0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	מס רכוש
0.5	0.4	0.4	0.4	0.5	מס רכישה
0.2	0.2	0.2	0.3	0.3	מס שבח
0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	מס מכירה
-0.1	-0.2	-0.2	-0.1	-0.1	4. התאמות להגדרות התקציב ²
11.3	10.9	10.6	11.1	11.1	ב. מסים עקיפים (1+2+3)
7.9	7.6	7.2	7.4	7.4	1. מע"מ
1.9	1.7	1.8	1.9	1.9	2. כלל המסים על הייבוא
0.3	0.2	0.3	0.3	0.3	מכס
1.6	1.5	1.5	1.6	1.6	מס קניה על הייבוא
1.6	1.6	1.7	1.8	1.8	3. כלל המסים המקומיים
0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	מס קניה מקומי
1.5	1.5	1.6	1.6	1.7	מס דלק
0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	מס טבק
-	-0.0	-	0.0	0.0	מס בולים
0.6	0.6	0.5	0.6	0.6	ג. אגרות

מקור: מינהל הכנסות המדינה.

הערות ללוח:

(1) ללא מע"מ על ייבוא ביטחוני.

(2) הפרשה רגילה ממס רכוש וממס רכישה לקרן פיצויים והפרשי עיתוי בגבייה ממשרדי ממשלה דרך סילוקין.

לוח א-5 :

הכנסות המדינה ממסים ומתשלומי חובה¹: 2010-2014
כאחוז מסך הכנסות המדינה ממסים (באחוזים)

2014	2013	2012	2011	2010	
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	סה"כ (א+ב+ג)
49.1	49.9	49.2	48.8	48.0	א. מסים ישירים (4+3+2+1)
41.2	42.3	41.8	40.8	39.9	1. מס הכנסה
15.7	15.5	16.0	16.2	16.3	שכירים
13.7	15.2	12.4	13.1	11.8	חברות
5.0	4.5	4.6	4.3	4.1	עצמאים
4.0	3.9	4.1	4.1	4.1	מנהלי חברות
2.9	3.1	4.7	3.2	3.5	ניכויים משוק ההון ודיבידנד
5.3	5.3	5.5	5.2	5.2	2. מסים על הוצאות שכר
0.1	0.2	0.2	0.2	0.2	מס מעסיקים
4.1	4.0	4.1	3.8	3.9	מע"מ מלכ"ר
1.0	1.2	1.2	1.2	1.2	מע"מ מוסדות כספיים
3.1	3.0	2.7	3.5	3.3	3. מיסי נדל"ן
0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	מס רכוש
2.0	1.9	1.7	2.0	2.1	מס רכישה
1.1	1.1	1.0	1.5	1.3	מס שבח
0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	מס מכירה
					4. התאמות להגדרות התקציב ²
48.5	47.6	48.3	48.7	49.4	ב. מסים עקיפים (3+2+1)
33.7	33.1	32.6	32.5	32.7	1. מע"מ
8.0	7.3	8.1	8.5	8.6	2. כלל המסים על הייבוא
1.1	1.0	1.2	1.4	1.4	מכס
6.9	6.4	6.9	7.1	7.2	מס קניה על הייבוא
6.9	7.1	7.7	7.7	8.0	3. כלל המסים המקומיים
0.2	0.2	0.1	0.1	0.1	מס קניה מקומי
6.4	6.6	7.2	7.1	7.5	מס דלק
0.3	0.3	0.4	0.4	0.4	מס טבק
-	-0.0	-	0.0	0.0	מס בולים
2.4	2.5	2.5	2.5	2.6	ג. אגרות

מקור: מינהל הכנסות המדינה.

הערות ללוח:

(1) ללא מע"מ על ייבוא ביטחוני.

(2) הפרשה רגילה ממס רכוש וממס רכישה לקרן פיצויים והפרשי עיתוי בגבייה ממשרדי ממשלה דרך סילוקין.

שינויי חקיקה¹⁰

החל משנת 2002 נכנסו לתוקף שינויי חקיקה רבים אשר השפיעו בעוצמה על גביית המסים. כיוון שהשינויים במערכת המס לא פסחו על המסים שגובה המוסד לביטוח לאומי, מוצג בלוח א-7 ריכוז של השפעת שינויי החקיקה (באחוזי תוצר) בתחום המסים הממשלתיים ובתחום הביטוח הלאומי בשנים 2002 – 2015.

עד שנת 2009, יושמה מדיניות של הפחתה מתמשכת בשיעורי מס הכנסה על יחידים וחברות, תוך הרחבת בסיסי המס וביטול הטבות מס סקטוריאליות. כל עוד צמח המשק בקצב מהיר, עד אמצע שנת 2008, הפחתת המסים התממשה יחד עם שליטה על הגירעון התקציבי. גם כאשר ירדה גביית המסים בשנים 2008-2009 כתוצאה מהמשבר העולמי הוחלט להתמיד בהפחתות במס הכנסה אך במקביל להעלות מסים אחרים – מע"מ, מיסי דלקים וסיגריות ולתקופה מוגבלת גם מיסי הביטוח הלאומי.

מאז שנת 2010 הוכבד נטל המס כתוצאה מהעלאת שיעורי המס – בשנת 2010 הסתכמה התוספת (כולל מסים ממשלתיים וביטוח לאומי) ב-1.5 מיליארד ש"ח ובשנים 2011-2012 חלה עלייה נוספת של 2.4 מיליארד ש"ח (ראה לוח א-6). ביולי 2012 ובמאי 2013 הוחלט על חבילות של העלאות מסים שהוסיפו עד שנת 2015 כ-14.9 מיליארד ש"ח. בין השאר הועלה המע"מ ב-8.1 מיליארד ש"ח, מס הכנסה על יחידים ב-2.5 מיליארד ש"ח, מס חברות ב-1.4 מיליארד ש"ח ומיסי קנייה על טבק, אלכוהול ורכבים ב-2.3 מיליארד ש"ח. בנוסף לכך דמי ביטוח לאומי על המעבידים הועלו ב-2.3 מיליארד ש"ח.

על פי המיתווה הקיים, יוסיפו שינויי החקיקה עוד 1.2 מיליארד ש"ח נטו לגביית המסים בשנים 2016-2017.

מלוח א-7 עולה שהפחתות המסים הגיעו לשיאן בשנת 2009 – בשנה זו שיעורי המס היו נמוכים בכ-3.2 אחוזי תוצר מאלה שהיו בשנת 2001. החל משנת 2010 ועד שנת 2015 עלו שיעורי המס ב-1.9 אחוזי תוצר, כך שבשנת 2015 שיעורי המס יהיו עדיין נמוכים ב-1.3 אחוז תוצר מאלה שהיו בשנת 2001. ירידה זו בשיעור המס הכולל נבעה מהפחתה במס הכנסה על יחידים ועל חברות ב-3.3 אחוזי תוצר וב-0.7 אחוזי תוצר, בהתאמה, בעוד המע"מ והמיסוי על הדלק ועל הטבק עלו ביחד ב-1.9 אחוזי תוצר וצמצום הטבות המס (בעיקר לשוק ההון ולרכבים צמודים) הוסיף 1.0 אחוז תוצר.

¹⁰ לאחר כתיבת שורות אלו, הוחלט על הפחתת שיעור המע"מ מ-18% ל-17% החל מאוקטובר 2015, בעלות של 4.5 מיליארד ש"ח בשנה מלאה, ועל הפחתת שיעור מס חברות מ-26.5% ל-25% החל משנת 2016, בעלות של 1.2 מיליארד ש"ח בשנה מלאה.

לוח א-6:

הפחתות והעלאות מסים בשנים 2010-2017:
השפעה לעומת שנה קודמת¹ (במיליוני ₪)²

2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	
								מסים ממשלתיים
0	0	50	1,080	1,400	-270	-890	-1,250	1. שיעור מס הכנסה על יחידים
120	120	270	1,120	0	750	-700	-700	2. שיעור מס חברות
0	350	-350	2,330	5,740	850	100	130	3. מע"מ
0	0	0	0	160	-130	1,110	820	4. מיסוי דלקים
0	0	30	340	1,120	330	370	590	5. מיסוי סיגריות
0	0	0	0	0	0	0	0	6. מס בולים ומס מעסיקים
60	460	130	360	20	0	150	0	7. מיסי נדל"ן
0	0	0	410	370	100	0	250	8. מס קנייה
0	0	0	0	0	1,250	0	0	9. שוק הון וחול"ל
0	0	0	0	0	0	700	700	10. רכב צמוד
120	-460	-540	-4,930	3,840	-1,380	650	130	11. ביטול הטבות מס ואחר
300	470	-410	710	12,650	1,500	1,490	670	סה"כ מסים ממשלתיים
0	450	900	450	1,060	-780	220	880	מיסי הביטוח הלאומי
300	920	490	1,160	13,710	720	1,710	1,550	סה"כ מסים

מקור: מינהל הכנסות המדינה.

הערות לוח:

- (1) הנתונים לשנים 2015 – 2017 הם במחירי 2015 ובהתאם למתווה החקיקה הקיים.
- (2) הנתונים משקפים את האומדן לשינוי בהכנסות ממסים, במחירים שוטפים.

לוח א-7:

הפחתות והעלאות מסים בשנים 2002-2015¹
(באחוזי תוצר)

2010 2015	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2002 2009	
								מסים ממשלתיים
0.0	0.0	0.1	0.1	0.0	-0.1	-0.1	-3.3	1. שיעור מס הכנסה על יחידים
0.0	0.0	0.1	0.0	0.1	-0.1	-0.1	-0.7	2. שיעור מס חברות
0.8	0.0	0.2	0.5	0.1	0.0	0.0	-0.5	3. מע"מ
0.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.1	0.9	4. מיסוי דלקים
0.3	0.0	0.0	0.1	0.0	0.0	0.1	0.2	5. מיסוי סיגריות
0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	-0.3	6. מס בולים ומס מעסיקים
0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	-0.2	7. מיסי נדל"ן
0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	-0.1	8. מס קנייה
0.1	0.0	0.0	0.0	0.1	0.0	0.0	0.5	9. שוק הון וחול"ל
0.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.1	0.1	10. רכב צמוד
-0.2	0.0	-0.5	0.4	-0.1	0.1	0.0	0.3	11. ביטול הטבות מס ואחר
1.6	0.0	0.1	1.2	0.2	0.2	0.1	-3.1	סה"כ מסים ממשלתיים
0.3	0.1	0.0	0.1	-0.1	0.0	0.1	-0.1	מיסי הביטוח הלאומי
1.9	0.0	0.1	1.3	0.1	0.2	0.2	-3.2	סה"כ מסים

מקור: מינהל הכנסות המדינה.

הערות ללוח:

(1) השפעה מצטברת בשנים 2002 - 2009 ו-2010 - 2015

מקורות השינוי בגביית המסים בשנת 2014

כאמור, הסתכמה הגבייה בשנת 2014 ב-254.6 מיליארד ש"ח, לעומת 240.6 מיליארד ש"ח בשנת 2013.

זוהי תוספת גבייה נומינלית של 14.0 מיליארד ש"ח. בניכוי שינויי חקיקה ובניכוי הפרשי עיתוי, הסתכמה התוספת הנומינלית ב-12.8 מיליון ש"ח. בניכוי העלייה במדד המחירים לצרכן, הגבייה בשנת 2014 גבוהה מהגבייה בשנת 2013 בכ-11.6 מיליארד ש"ח (ראה לוח א-8).

בעיקר, עלתה הגבייה ממס הכנסה על שכירים, עצמאיים וחברות (ב-6.8 מיליארד ₪) והגבייה ממע"מ (ב-3.4 מיליארד ₪). לעומת זאת, חלה ירידה רק בסעיף אחד – הגבייה משוק ההון ומדיבידנד ירדה ריאלית ב-0.8 מיליארד ₪. ירידה זו מקורה בחברה גדולה שאומנם חילקה דיבידנד בדצמבר 2014, אך ניכוי המס בסך של 0.7 מיליארד ₪ בגין חלוקה זו התקבל בינואר 2015.

בלוח א-8 מוצג מדד "עצימות התרומה" של כל מס ומס. זהו היחס בין משקל המס בתוספת הגבייה בשנת 2014 למשקלו בגבייה בשנת 2013. מדד של 1 משמעו שהמס תרם לתוספת הגבייה בהתאם למשקלו בגבייה.

עצימות התרומה של מיסי יבוא הייתה גבוהה במיוחד ועמדה על 2.0 – מסים אלו היוו

7.3% בלבד מהגבייה בשנת 2013 אך תרמו 14.8% מתוספת הגבייה בשנת 2014.¹¹ גם עצימות התרומה של מס הכנסה משכירים, עצמאיים וחברות הייתה גדולה מיחידתית. לעומת זאת הגידול במע"מ ובמיסי נדל"ן היה איטי, בהתחשב במשקלם בגבייה. הסיבה לכך היא ההכרזה, בחודש מרץ 2014, על הכוונה לפטור ממע"מ הוכשים של דירות חדשות, על פי מבחני זכאות. תכנית זו אומנם לא מומשה, אך בעקבות ציפיות הציבור הואט קצב הפעילות בענף הבנייה.

כמו כן, עצימות התרומה של המסים על הייצור המקומי הייתה אף היא נמוכה מיחידתית. מסים אלו הם בעיקר בלו על דלקים שגדל בקצב איטי כתוצאה ממעבר חברת החשמל משימוש בסולר לשימוש בגז.

לוח א-8:

מקורות השינוי בגבייה בשנת 2014

(במיליוני ש"ח ובאחוזים)

עצימות התרומה ³	שינוי בגבייה ב-2014 לעומת 2013	בסיס (גבייה ב-2013)	שינוי בגבייה ב-2014 לעומת 2013 ¹		בסיס (גבייה ב-2013)	
			במחירים קבועים ²	במחירים שוטפים		
			(במיליוני ש"ח)			
		התפלגות (באחוזים)				
1.0	100.0	100.0	11,622	12,832	240,576	סה"כ (א+ב+ג)
1.1	53.6	49.9	6,232	6,834	120,167	א. מסים ישירים
1.2	28.7	24.1	3,333	3,625	57,996	שכירים
1.5	30.2	19.7	3,508	3,751	47,492	חברות ועצמאיים
0.7	2.0	3.0	235	270	7,148	מיסי נדל"ן
-2.3	-7.3	3.1	-844	-812	7,531	שוק ההון ודיבידנד
1.0	46.0	47.6	5,343	5,913	114,475	ב. מסים עקיפים
0.9	29.2	33.1	3,394	3,789	79,656	מע"מ
2.0	14.8	7.3	1,724	1,816	17,682	מיסי יבוא
0.3	1.9	7.1	225	308	17,137	מסים מקומיים
0.2	0.5	2.5	56	85	5,934	ג. אגרות

מקור: מינהל הכנסות המדינה.

הערות ללוח:

- (1) בניכוי השפעת שינויי חקיקה והפרשי עיתוי של החזרי המס.
- (2) השינוי במחירים קבועים - השינוי במחירים שוטפים בניכוי השינוי במדד המחירים לצרכן.
- (3) עצימות התרומה - יחס בין משקל הסעיף בשינוי בגבייה בשנת 2014 (לעומת שנת 2013) למשקלו בגבייה בשנת 2013.

11 העלייה המואצת בשנת 2014 נבעה בחלקה מהקדמת יבוא של כלי רכב בחודש דצמבר 2014, ערב עדכון נוסחת החישוב של הציון הרוק. כתוצאה מהקדמת היבוא, הוקדמה גבייה של כ-1.3 מיליארד ש"ח בשנת 2014 (ראה גם פרק יד).

ניתוח כגמה

הנתונים השנתיים עלולים להקשות על זיהוי נקודות מפנה במהלך השנה ואף להטעות את מקבל ההחלטות על טיב ביצועי מערכת המס. לדוגמה, על פי הממוצעים השנתיים, שנת 2011 הייתה שנה טובה, עם גידול ריאלי של 3.6% בגבייה בשיעורים אחידים (ראה לוח א-1). אולם בתחילת שנה זו חלה נקודת מפנה לרעה בגבייה (ראה תרשים א-4). על פי נתוני המגמה, לאחר ניכוי עונתיות, גביית המסים ירדה בקצב שנתי ריאלי של כ-3% החל מחודש ינואר ועד חודש נובמבר 2011 (ראה לוח א-9).

לכן, לצורך זיהוי של נקודות מפנה, חובה לנתח את התפתחות הגבייה על פי נתונים חודשיים מנוכה עונתיות.

ניכוי מחירים וניכוי שינויי חקיקה – הניתוח מבוסס על נתוני גבייה חודשיים מינואר 2000 ועד יוני 2015, שהוא החודש האחרון שיש לגביו נתוני גבייה במועד כתיבת פרק זה. בתקופה זו חלו שינויי חקיקה רבים והניתוח מבוסס על נתוני גבייה בניכוי השפעת שינויי חקיקה. כמו כן הנתונים הם לאחר ניכוי במדד המחירים לצרכן, כדי לאמוד את השינויים הריאליים בגבייה (אם כי מדד המחירים לצרכן הוא רק קירוב למדדי מחירים ספציפיים לכל מס ומס).

ניכוי גבייה "חד פעמית" – הכנסות חריגות, בעלות אופי חד פעמי עלולות לשבש את זיהוי נקודות המפנה ועל כן נוכו מנתוני הגבייה. הכנסות אלה כוללות הכנסות בהיקף של מעל 0.5 מיליארד ₪ ממכירת חברות גדולות (כגון ישקור, בז"ן או וויז).

חלוקת הגבייה לסעיפים – ניתוח סך הגבייה עשוי אומנם לאותת על שינויי מגמה, אך כדי להסביר את טיב השינויים יש לנתח את כל סעיפי הגבייה בנפרד, לפי הפירוט הבא:

- מסים ישירים (מהווים כ-49% מסך הגבייה בשנת 2014),
- מסים עקיפים (מהווים כ-48% מסך הגבייה),
- אגרות משרדי ממשלה (מהווים כ-3% מסך הגבייה).

ניכוי עונתיות – גביית המסים מאופיינת בעונתיות חזקה, הן בגלל עונתיות בבסיסי המס (תשלומי שכר לדוגמה) והן בגלל הסדרי גבייה (גבייה דו-חודשית בניכוי מס הכנסה ובמע"מ וגביית הפרשי מס הכנסה בתחילת השנה האזרחית). לכן ניתוח הגבייה יתבסס על נתוני מגמה, לאחר ניכוי עונתיות. בהקשר זה יש לציין **שתי הסתייגויות**:

נתוני המגמה בנקודת זמן מסוימת הם פונקציה של הגבייה לפני ואחרי נקודה זו, כך שנתוני המגמה למחצית הראשונה של שנת 2015 עוד עשויים להשתנות כלפי מעלה (או מטה), כתוצאה מהאצת הגידול (או ירידה) בגבייה בחודשים הבאים.

כאמור, הסדרה של כלל גביית המסים מחולקת לפי מסים ישירים, מסים עקיפים ואגרות. ניתן לחלץ את המגמה של סידרה מצרפית באופן ישיר או באופן עקיף (כסכום המגמות של הסדרות המרכיבות אותה). למרבה הצער, שתי השיטות נותנות תשובות שונות במקצת לגבי נקודות המפנה ולגבי עוצמת השינויים. בעקבות הנהוג בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בחרנו כאן בשיטה הישירה כך שיתכן שנתונים מנוכי עונתיות של סך הגבייה יהיו שונים במקצת מסכום הנתונים מנוכי העונתיות של תת-הסדרות.

אם נתרכז בשמונה השנים האחרונות (2008-2015), ניתוח נתוני המגמה של סך גביית המסים (בניכוי שינויי חקיקה) מצביע על הנקודות הבאות (ראה תרשים א-4 ולוח א-9):

ירידה בגבייה בשנת 2008 – מהשיא הקודם בחודש אוקטובר 2007, ירדה הגבייה בקצב שנתי של כ-9%, וזאת במשך 17 חודשים עד לנקודת שפל חדשה בחודש מרץ 2009. המגמה השלילית בגביית המסים החלה ברבעון השלישי של שנת 2007 במסים ישירים, והתעצמה ברבעון השני של שנת 2008, עת הצטרפו למגמה שלילית זו המסים העקיפים.

עלייה חזקה בשנים 2009-2010 – מנקודת השפל בחודש מרץ 2009 ועד חודש ינואר 2011 (22 חודשים), קצב הגידול בגביית סך המסים היה מהיר – כ-8%, בהובלת המסים הישירים שעלו בקצב שנתי העולה על 10%. דפוס זה אופייני להתנהגות הגבייה ביציאה ממיתון. בתקופה זו צמח התוצר בקצב שנתי של כ-6% ועלו מדדי הבורסה בשיעורים חדים.

ירידה בשנת 2011 – מחודש ינואר 2011 ועד חודש נובמבר 2011 (10 חודשים), ירדה סך הגבייה בקצב שנתי של כ-3%. בתקופה זו המשיך התוצר לעלות אם כי בקצב שנתי איטי יותר של כ-3%, אך נפלו מדדי הבורסה וירדו מספר העסקאות בשוק הנדל"ן. כתוצאה מכך, הירידה התרכזה בגביית המסים הישירים.

עלייה בשנים 2012-2015 – החל מחודש נובמבר 2011 ועד חודש יוני 2015, שהוא החודש האחרון לניתוח (43 חודשים), שבה ועולה הגבייה בקצב שנתי של כ-5%, עם האצה אף ל-8% ב-12 החודשים האחרונים, מיולי 2014 ועד ליוני 2015.

יחד עם זאת, וכתוצאה מהירידה בשנת 2011, רק בחודש ספטמבר 2012 חזרה הגבייה לשיא הקודם של ינואר 2011. כיוון שכך וכיוון שהן הירידה בשנת 2011 והן העלייה בשנת 2012 היו בקצב ממותן, השנתיים האלה התאפיינו בדשדוש בגביית המסים. דשדוש זה תורגם לפער משמעותי בגבייה לעומת תחזית התקציב לשנת 2012 ואלץ את הממשלה להעלות את שיעור המס בהיקף משמעותי, פעם אחת בחודש ספטמבר 2012 ופעם נוספת בחודש יוני 2013, על מנת להקטין את היקף הגירעון התקציבי.

סיכום – השוואת המחזור הנוכחי למחזור הקודם

ב-14 השנים האחרונות ניתן לזהות שני מחזורי עסקים עיקריים, בעלי אורך זהה של 28 רבעונים כל אחד. הראשון – מרבעון ראשון של שנת 2001 ועד רבעון ראשון של שנת 2008, והשני – מרבעון ראשון של שנת 2008 ועד רבעון ראשון של שנת 2015.¹²

שני המחזורים זהים לא רק באורכם, אך גם דומים בקצב הצמיחה – התמ"ג גדל בשיעור ריאלי, בקצב שנתי, של 3.4% בתקופה הראשונה ושל 3.3% בתקופה השנייה. לעומת זאת, חלה בתקופה השנייה ירידה ניכרת בקצב עליית גביית המסים. בשבע השנים הראשונות, גדלו המסים (בשיעורים אחידים) בשיעור ריאלי שנתי של 3.3%, בדומה לקצב הצמיחה ואילו בשבע השנים האחרונות גדלו המסים בקצב שנתי ריאלי של 1.9%, פיגור משמעותי לעומת קצב הצמיחה. אם נתרגם פיגור זה לאובדן הכנסות, נקבל "חוסר" גבייה של 25 מיליארד ₪. הגבייה אומנם גדלה בקצב של 5% בשנים 2012-2015, אך לא התאוששה מהירידות שהיו בשנת 2008 ובשנת 2011.

¹² המחזור השני לא הסתיים ברבעון ראשון של שנת 2015, אך זהו הרבעון האחרון שקיימים לגביו נתוני חשבונאות לאומית, בשעת כתיבה שורות אלה.

לוח א-9:

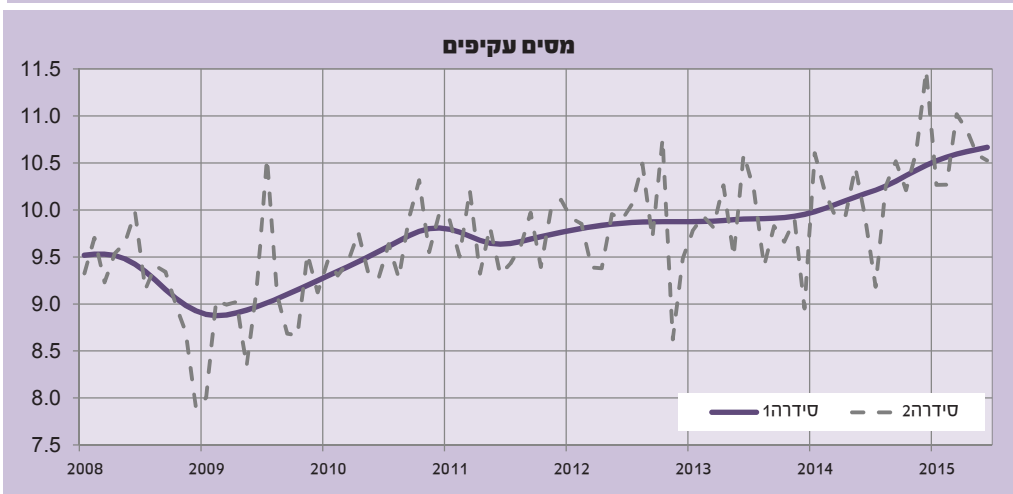
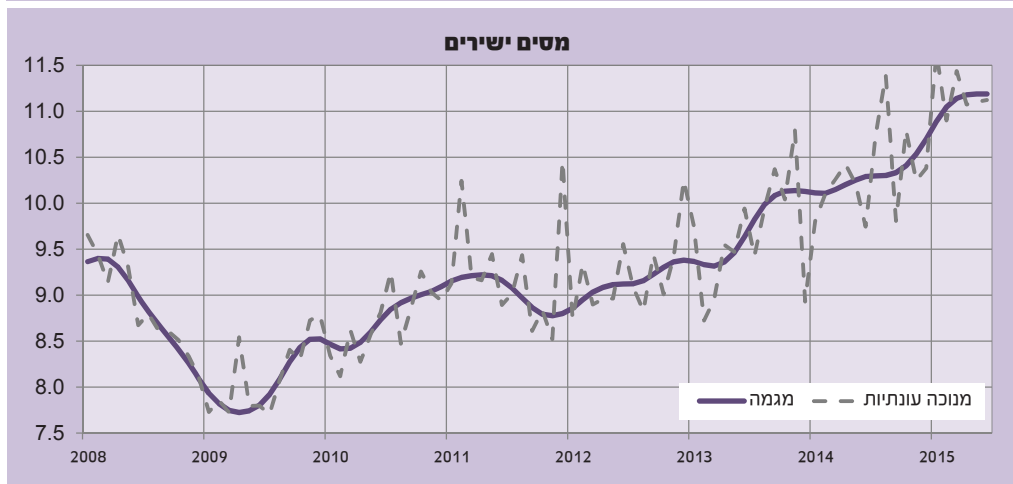
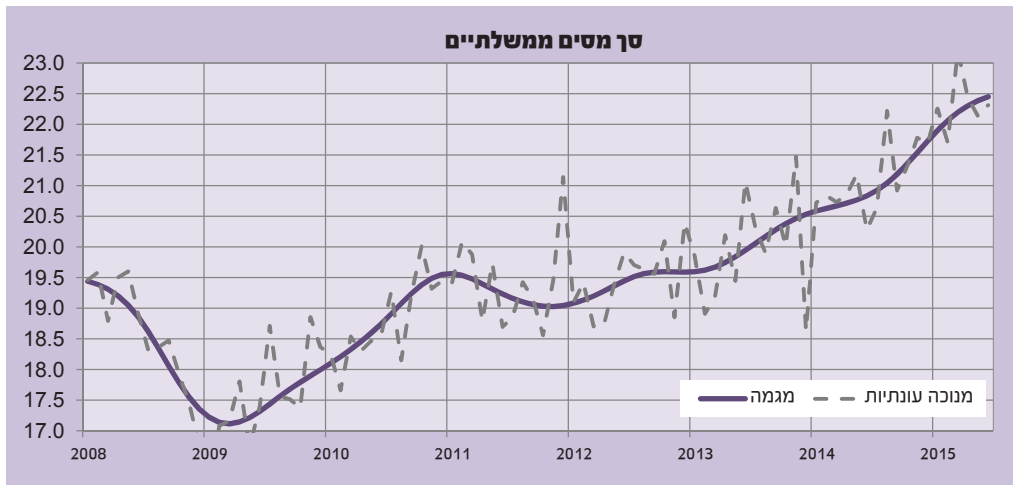
שיעור שינוי בגביית המסים, לפי תקופה וסוג מס,
על פי נתוני מגמה (באחוזים, בקצב שנתי)

נתוני מגמה: שיעור שינוי בקצב שנתי (ב-%)			אורך התקופה (בחודשים)	התקופה
מסים עקיפים	מסים ישירים	סה"כ מסים		
-4	-14	-9	17	אוקטובר 07 – מרץ 09
6	10	8	22	מרץ 09 – ינואר 11
-1	-5	-3	10	ינואר 11 – נובמבר 11
+3	+7	+5	43	נובמבר 11 – יוני 15

מקור: מינהל הכנסות המדינה.

תרשים א-4

סה"כ הכנסות המדינה ממסים, בניכוי שינוי חקיקה והפרשי עיתוי - נתוני מגמה חודשיים (במיליארדי ש"ח, במחירים קבועים של 2014)

מקור: מינהל הכנסות המדינה.

תרשים 5-א

סך הכנסות המדינה ממסים, בניכוי שינויי חקיקה והפרשי עיתוי – נתוני מנוכה עונתיות ומגמה (שיעור שינוי ריאלי בקצב שנתי, רבעון מול רבעון קודם, באחוזים)

מקור: מינהל הכנסות המדינה.